

Nr 17.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

Driftbudgeten.

Fjärde huvudtiteln.

1:o) **Armén: Övriga expenser m. m.** I propositionen nr 2 har Kungl. Maj:t (bilaga 3, punkt 1, s. 15 och 16 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952) föreslagit riksdagen att till ifrågasvarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Den föreslagna anslagsförstärkningen är föranledd av inträffade prisstegringar.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Armén: Övriga expenser m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

2:o) **Armén: Beklädnad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 16—18) och med förmälan, att anslagsförstärkningen är föranledd av dels höjda arbetslöner och dels inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Beklädnad m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor.

3:o) **Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 18 och 19) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 61 600 000 kronor, dels ock till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* å

tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 18 700 000 kronor.

Riksdagen har för innevarande budgetår anvisat 85 000 000 kronor i betalningsmedel och bemyndigat Kungl. Maj:t att utlägga beställningar inom en kostnadsram av (116 500 000 + 5 200 000 =) 121 700 000 kronor. Med hänsyn till inträffade prisstegringar hemställes om bemyndigande att utlägga beställningar till en kostnad av 57 900 000 kronor och om anvisande i betalningsmedel av 15 000 000 kronor. Prisstegringarna ha beräknats efter prisläget den 1 juli 1951. Beträffande det äskade bemyndigandet har kostnadsökningen å beställningar, som den 1 januari 1951 voro utlagda men icke likviderade, angivits till 34 633 000 kronor. Å bemyndiganden, som vid samma tidpunkt icke voro utnyttjade, ävensom å bemyndiganden, som arméförvaltningen erhållit för budgetåret 1951/52, utgjorde prisökningen 24 111 000 kronor. Tillhoppa uppginge alltså prisstegringarna med avseende å angivna bemyndiganden till 58 744 000 kronor. Härifrån ha emellertid dragits 864 000 kronor, vilka överförts från annan huvudtitel för täckande av lönestegringar.

Vidare föreslås anvisande av 3 700 000 kronor för anskaffning av reservbromateriel.

Det sammanlagda bemyndigandet skulle alltså uppgå till (57 900 000 + 3 700 000 =) 61 600 000 kronor. För att täcka behovet av betalningsmedel för dessa anskaffningar äskas (15 000 000 + 3 700 000 =) 18 700 000 kronor.

Utskottet har icke något att erinra mot de verkställda beräkningarna och tillstyrker alltså, att bemyndiganderamen och behovet av anslagsmedel för ifrågavarande ändamål fastställas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 61 600 000 kronor;

b) till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 18 700 000 kronor.

4:o) *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 20), vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 19 000 000 kronor.

5:o) **Armén: Hemvärnets övningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 20 och 21), vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Hemvärnets övningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kronor.

6:o) **Marinen: Övriga expenser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 21), vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Övriga expenser m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

7:o) **Marinen: Beklädnad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 21 och 22), vilket är föranlett av höjda arbetslöner och inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Beklädnad m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.

8:o) **Marinen: Övningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 22 och 23), vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Övningar m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor.

9:o) **Marinen: Anskaffning av artillerimateriel m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9, s. 23 och 24) att bemyndiga Kungl. Maj:t att för täckande av prisstegringar medgiva utläggande av beställningar å artillerimateriel m. m. inom en kostnadsram av 24 600 000 kronor.

Riksdagen har för innevarande budgetår anvisat 45 000 000 kronor i betalningsmedel och bemyndigat Kungl. Maj:t att utlägga beställningar inom en kostnadsram av 42 000 000 kronor. Till anslaget ha överförts 197 000 kronor från anslag under tolfte huvudtiteln. Sistnämnda belopp har förutsetts jämväl vara beställningsbemyndigande.

Departementschefen har hemställt dels om 24 100 000 kronor i beställningsbemyndigande för att täcka prisstegringar på beställningar i fråga om anskaffning av artillerimateriel m. m., som icke voro slutreglerade den 1 januari 1951, dels ock om 431 000 kronor i beställningsbemyndigande för att

täcka merkostnader på grund av pris- och löneökningar beträffande det för budgetåret 1946/47 anvisade anslaget till förstärkning av kustartilleriförsvaret. Ifrågasvarande båda belopp ha avrundats till 24 600 000 kronor.

Utskottet har icke något att erinra mot departementschefens beräkningar och hemställer alltså,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att för täckande av prisstegringar medgiva utläggande av beställningar å artillerimateriel m. m. inom en kostnadsram av 24 600 000 kronor.

10:o) **Marinen: Underhåll av fartyg m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 24), vilket är föranlett av prisstegringar och löneökningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor.

11:o) **Flygvapnet: Övriga expenser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 24 och 25), vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

12:o) **Flygvapnet: Beklädnad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 25 och 26), vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 2 085 000 kronor.

13:o) **Flygvapnet: Övningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 26), vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Övningar m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

14:o) **Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 26—28), vilket är föranlett dels av inträffade prisstegringar och ökad övergång från propellerdrivna till reaktionsdrivna flygplan och dels av ökad flygtid, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 13 200 000 kronor.

15:o) **Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 28), vilket huvudsakligen är föranlett av inträffade prisstegringar och höjd lön åt personal, som f. n. avlönas från sakanslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 kronor.

16:o) **Sjukvårdsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, s. 29) vilket är föranlett av inträffade prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjukvårdsmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

17:o) **Vissa signalförbindelser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 29) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa signalförbindelser m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

18:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, s. 29 och 30) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Försvarets fonder.

Försvarets fastighetsfond.

Arméns delfond.

19:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I propositionen nr 2 har Kungl. Maj:t (bilaga 15, punkt 1, s. 89 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952) föreslagit riksdagen att till ifrågakvarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

För innevarande budgetår är förevarande anslag uppfört med 600 000 kronor. Enär de byggnadsarbeten, som äro av beskaffenhet att böra bekostas av anslaget, äro synnerligen omfattande, har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår äskat ett belopp av 1 500 000 kronor för ändamålet. Departementschefen har emellertid med hänsyn till nödvändigheten att i möjligaste mån begränsa utgifterna för kapitalinvesteringar ansett sig icke böra förorda högre medelsanvisning än 1 000 000 kronor, varav 200 000 kronor å tilläggsstat.

Departementschefen förutsätter, att kostnader för vissa andra av fortifikationsförvaltningen föreslagna byggnadsåtgärder såsom till modernisering av tjänstebostäder samt vakt- och arrestbyggnader skola, i den mån dels de komma till utförande under nästa budgetår, dels ock de icke böra bestridas av vederbörlig post i staten för försvarets fastighetsfond, belasta nu ifrågavarande anslag.

Utskottet har icke något att erinra mot departementschefens beräkning av medelsbehoven för här ifrågavarande anläggningar samt desammas fördelning på anslag för innevarande och nästa budgetår. Vad departementschefen anfört beträffande sättet för bestridande av kostnaderna för vissa övriga byggnadsåtgärder föranleder icke heller någon erinran.

Utskottet, som vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer till frågan om erforderliga medelsanvisningar för budgetåret 1952/53, får i detta sammanhang hemställa,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

20:o) *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 90 och 91) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 742 000 kronor.

För byggnadsarbeten m. m., som falla inom ramen för 1942 års försvarsbeslut, ha under budgetåren 1943/47 anvisats särskilda investeringsanslag — s. k. kvotanslag — ettvar till beloppet motsvarande ungefär en fjärdedel av de medel, som den 30 juni 1943 återstodo att anvisa för respektive försvarsgrens byggnadsarbeten enligt försvarsbeslutet. Till grund för beräkningarna av kostnaderna för dessa arbeten har som regel lagts prisläget den 1 juli 1941. Med stöd av riksdagens bemyndigande ha kvotanslagen fått överskridas med belopp, motsvarande prisstegringar som inträffat efter den 1 juli 1941, i den mån kvotanslagens sammanlagda belopp icke till följd av saktliga besparingar kunde komma att lämna utrymme för prisstegringarna. Det har förutsatts, att för täckning av merkostnader av dylik art särskilda anslag skulle komma att anvisas.

Efter förslag i statsverkspropositionerna åren 1945—1951 har riksdagen såsom särskilda investeringsanslag under arméns, marinens och flygvapnets delfonder anvisat respektive 21 245 000 kronor, 5 115 000 kronor och 22 725 000 kronor till prisstegringar å byggnadsarbeten m. m. Dessa förstärkningsanslag ha omfattat de särskilt angivna belopp, som intill den 1 juli 1950 anvisats från kvotanslagen för merkostnader i anledning av prisstegringar i förhållande till prisläget den 1 juli 1941.

De belopp, som för motsvarande ändamål anvisats från investeringsanslag under budgetåret 1950/51, uppgå till sammanlagt 2 029 490 kronor med följande fördelning å de olika delfonderna:

arméns delfond	.....	kronor	1 741 490
marinens delfond	.....	»	200 000
flygvapnets delfond	.....	»	88 000

För täckning av dessa merkostnader skulle således erfordras särskilda investeringsanslag med, i avrundade belopp, 1 742 000 kronor, 200 000 kronor och 88 000 kronor, eller tillhopa 2 030 000 kronor.

Inom fortifikationsförvaltningen har verkställt en översyn av de investeringsanslag, varom här är fråga, i syfte att utmönstra de byggnadsföretag som numera icke längre äga samma aktualitet som vid den tidpunkt då för byggnadsföretagen avsedda anslag beviljades. Det är departementschefens avsikt att så snart ske kan för riksdagen framlägga de förslag vartill översynen kan föranleda. Departementschefen förutsätter, att kostnaderna för kvarstående byggnadsobjekt härvid uppräknas till aktuellt prisläge och att riksdagens i denna punkt berörda medgivande att överskrida vissa anslag på grund av prisstegringar därefter icke skall utnyttjas.

Utskottet. Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag överensstämmer med de anslagsprinciper, som tillämpats för kapitalinvesteringar i försvarets fastighetsfond och då de beräkningar, som ligga till grund för de äskade anslagen, synas godtagbara, tillstyrker utskottet, att ifrågavarande förstärkningsanslag anvisas.

Utskottet, som under respektive delfonder hemställer, att motsvarande anslag anvisas för marinen och flygvapnet, hemställer i detta sammanhang, att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 742 000 kronor.

21:o) **Ordnan**de av Stockholms luftvärnsregementes förläggning. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 91) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

För ordnande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning ha hittills anvisats tillhopa 13 000 000 kronor. De totala kostnaderna för uppförande

av regementets kasernetablissemang m. m. ha beräknats till omkring 16 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945. Enligt föreliggande planer ha byggnadsarbetena beräknats kunna bedrivas i sådan takt, att omförläggning av regementet kan påbörjas under år 1952. Departementschefen föreslår en medelsanvisning av 2 000 000 kronor, varav 500 000 kronor å tilläggsstat.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot departementschefens förslag till medelsanvisningar för ifrågavarande ändamål. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ordnande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Marinens delfond.

22:o) *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 19 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 91) hemställa,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

23:o) *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 20 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 91) hemställa,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

24:o) *Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 91) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

De hittills för ifrågavarande ändamål anvisade medlen, 775 000 kronor, ha utnyttjats för ombyggnad av avlöpningsbädden ävensom för påbörjande av vissa arbeten med kajen för yttre svajningsrummet. För fortsättning av dessa arbeten äskas nu 500 000 kronor, varav 125 000 kronor å tilläggsstat. Ehuru arbetena med avlöpningsbädden numera slutförts har likväl anslaget ansetts böra bibehållas vid nuvarande beteckning.

Utskottet tillstyrker departementschefens förslag till medelsanvisningar. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

25:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 19 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 91) hemställa,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

26:o) **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 20 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 92) hemställa,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 88 000 kronor.

27:o) **Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10, s. 92) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för budgetåren 1949/52 anvisat tillhoppa 6 900 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 7 900 000 kronor. Departementschefen har ansett sig icke kunna tillstyrka större medelsanvisning än 3 800 000 kronor, varav 800 000 kronor å tilläggsstat.

Utskottet har funnit sig böra godtaga departementschefens förslag till medelsanvisningar. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

28:o) **Flygfältsbelysning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11, s. 92) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

Kostnaderna för komplettering av belysningsanläggningar vid vissa flottiljer ha beräknats till 1 300 000 kronor. Härav anvisade förra årets riksdag 650 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har dels för fullföljande av dessa och påbörjande av motsvarande arbeten vid vissa övriga flottiljer, dels ock för täckande av prisstegringar hemställt om ett anslag av 1 200 000 kronor. Departementschefen anser sig böra förorda 950 000 kronor, varav 150 000 kronor å tilläggsstat.

Utskottet tillstyrker departementschefens anslagsberäkningar. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygfältsbelysning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

Befästningars delfond.

29:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12, s. 92) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål ha 1948--1951 års riksdagar anvisat sammanlagt 4 500 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har hemställt om dels 5 500 000 kronor för fortsatt utbyggnad av de påbörjade anläggningarna, dels ock 2 000 000 kronor för påbörjande av ytterligare anläggningar. Departementschefen har icke förordat sistnämnda förslag men tillstyrker, att för fullföljande av det påbörjade byggnadsprogrammet anvisas 4 500 000 kronor, varav 500 000 kronor å tilläggsstat.

Utskottet har funnit sig böra godtaga departementschefens beräkningar. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

30:o) Anordnande av vissa drivmedelsförråd. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14, s. 93) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Hittills ha sammanlagt 11 900 000 kronor anvisats för påbörjande av vissa fullträffsäkra drivmedelsförråd m. m. Totalkostnaderna för dessa anläggningar beräknas enligt prisläget den 1 april 1951 till 32 475 000 kronor. För fortsättande av detta program har fortifikationsförvaltningen äskat 11 215 000 kronor. Ämbetsverket har vidare föreslagit, att nya anläggningar, vilka beräknas draga en totalkostnad av omkring 16 000 000 kronor, skola påbörjas och att härför skola anvisas 8 570 000 kronor. Med hänsyn till den begränsade byggnadskvot som står till förfogande torde, framhåller departementschefen, ansträngningarna i första hand få inriktas på att fullfölja de arbeten, för vilkas påbörjande medel tidigare anvisats. Departementschefen har därför ansett sig icke nu kunna tillstyrka det omfattande utbyggnadsprogram som fortifikationsförvaltningen framlagt. I den mån byggnadskvoten och tillgången på medel det medgiver borde det dock vara Kungl. Maj:t obetaget att medgiva igångsättande av arbeten på ytterligare anläggningar av särskilt angelägen natur. Totalkostnaden för dessa nya anläggningar borde dock icke få överstiga 2 000 000 kronor. Departementschefen har föreslagit, att för samtliga här avsedda ändamål anvisas 9 000 000 kronor, varav 1 000 000 kronor å tilläggsstat.

Utskottet tillstyrker, att medel anvisas i den av departementschefen föreslagna omfattningen och har icke något att erinra mot att Kungl. Maj:t låter inom angiven kostnadsram igångsätta arbeten på ytterligare anläggningar av särskilt angelägen natur.

Åberopande det anförda får utskottet, som vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer till frågan om erforderlig medelsanvisning för budgetåret 1952/53, i detta sammanhang hemställa,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

31:o) Vissa ammunitionsförråd. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15, s. 93) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har för ifrågavarande ändamål hemställt om ett anslag av 9 688 000 kronor.

Departementschefen, som ansett, att förslaget måste under rådande förhållanden begränsas, har förordat att 4 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår ävensom att 2 200 000 kronor anvisas å tilläggsstat. Anslaget å till-

läggsstat föreslås skola i första hand utnyttjas för att täcka anläggningskostnaderna å ett av de centrala ammunitionsförråd, som i det närmaste äro färdigställda. Departementschefen förutsätter jämväl, att Kungl. Maj:t för detta ändamål skall äga rätt disponera det belopp å 49 000 kronor, som ursprungligen beräknats för uppförande av en förvaltarebostad vid anläggningen, vilken byggnad dock icke ansetts böra uppföras.

De medel, som därefter återstå av den förordade medelsanvisningen, föreslås skola komma till användning för fortsatta arbeten å de för militärområdena avsedda ammunitionsförråden ävensom å det andra av berörda centralförråd.

Utskottet tillstyrker departementschefens förslag till medelsanvisningar och har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i ämnet anfört. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa ammunitionsförråd* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

32:o) **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17, s. 93) att till ifrågakvarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Riksdagen har för innevarande budgetår anvisat 2 500 000 kronor, vilka avsetts för anordnande av uppställningsplatser vid vissa anläggningar.

Fortifikationsstyrelsen har för budgetåret 1952/53 beräknat medelsbehovet till 10 365 000 kronor och har hemställt, att 2 500 000 kronor anvisas å tilläggsstat.

Under erinran om att riksdagen å driftbudgeten anvisat medel för förnyelse av kustartilleriets pjäsmateriel har departementschefen ansett de fortifikatoriska anordningarna vid två av dessa anläggningar ävensom vid ytterligare ett batteri böra forceras så, att de kunna färdigställas samtidigt med pjäsleveranserna. Departementschefen har därför föreslagit, att för ändamålet anvisas 2 000 000 kronor å tilläggsstat. För nästa budgetår har departementschefen funnit sig icke kunna tillstyrka att mer än 4 500 000 kronor anvisas.

Utskottet har ansett sig kunna tillstyrka de av departementschefen föreslagna medelsanvisningarna. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

33:o) **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18, s. 93) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

1947—1949 och 1951 års riksdagar ha för ändamålet anvisat tillhoppa 5 950 000 kronor. Fortifikationsstyrelsen hemställer om anvisande av 8 660 000 kronor för nästa budgetår och 4 305 000 kronor å tilläggsstat. Departementschefen har ansett medelsanvisningarna kunna begränsas till 2 500 000 kronor respektive 3 000 000 kronor.

Utskottet finner sig böra godtaga departementschefens förslag till medelsanvisningar. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

34:o) **Tygmaterieförråd i berg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 19, s. 93) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Vid anmälan av propositionen 1945:97 anförde föredragande departementschefen, att det ur beredskapssynpunkt vore i hög grad önskvärt att Stockholms tygstations verkstäder erhöles en i möjligaste mån bombskyddad förläggning. Vissa nackdelar med en förläggning i berg ansågos emellertid föreligga med hänsyn bland annat till det förhållandet att tillräckliga erfarenheter då icke syntes föreligga rörande konsekvenserna ur trivsel- och hälsosynpunkt av arbete i berglokaler.

Frågan om tygverkstadens förläggande i berg har nu åter aktualiserats. Med hänsyn till den stora betydelse ur beredskapssynpunkt som verkstadsdriften inom Stockholms garnison äger har departementschefen ansett, att förlägningsfrågan bör upptagas till förnyad prövning. De tidigare framförda farhågorna beträffande konsekvenserna ur sanitär synpunkt vid arbete i berglokaler ha numera synt vara obefogade. Verkstadsutrymmena avses givetvis i första hand för pjäsmaterielen, för vilken som regel endast den militära verkstadskapaciteten står till buds. I de motoriserade förbanden ingår även ett flertal specialfordon, vilka icke utan olägenhet kunna reparera-

ras vid civila verkstäder. För att inom Stockholmsområdet säkerställa åtminstone de väsentligaste reparationsbehoven i krig av ifrågavarande materiel har en fullträffs säker verkstadsanläggning synts departementschefen böra utföras. Departementschefen har därför förordnat, att det av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarets fastighetsfond, arméns delfond, för budgetåret 1945/46 anvisade investeringsanslaget av 5 000 000 kronor till Ordnande av Svea artilleriregementes och Stockholms tygstations förläggningar å Järnvälfältet, i vad detta anslag avsåge medel för utförande av en friliggande verkstad för tygstationen, finge anlitas för påbörjande av en berganläggning för *Stockholms tygstation*. Innan anläggningen påbörjades syntes det emellertid departementschefen böra undersökas, huruvida icke genom en viss begränsning av programmet kostnadsminskningar kunde ernås. Därvid borde även utredas, i vad mån en i Stockholms närhet befintlig förrådsanläggning i berg skulle kunna utnyttjas för att ytterligare begränsa nybyggnadsbehovet för Stockholms tygstation.

Beträffande *tygverkstaden för Göteborgs garnison* gälla enligt departementschefen i huvudsak liknande synpunkter som i fråga om verkstadsanläggningen för Stockholms tygstation. Med hänsyn till Göteborgs utsatta läge och behovet av verkstadens säkra funktionering i krig syntes även denna verkstad böra utföras i berg. Vid planeringen av verkstaden har hänsyn tagits till den utökning av verkstadsutrymmena, som den tekniska utvecklingen kräver, samt till den förändring i organisationshänseende, som motoriseringen av Göta artilleriregemente medfört. Departementschefen har föreslagit, att det av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, för budgetåret 1944/45 anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. finge, i vad detta anslag avsåge medel för uppförande av en friliggande central tygverkstad, tagas i anspråk för ändamålet. Även här borde emellertid undersökas, om icke en begränsning av byggnadsprogrammet kunde ske utan väsentligt men för verksamheten.

Departementschefen har slutligen förordnat, att den anläggning för *Bodens tygstation*, till vars påbörjande medel under rubriken Tygmaterieförråd i berg anvisats av 1951 års riksdag, finge utföras enligt ett av fortifikationsförvaltningen föreslaget utökat program. Medelsanvisningen för fortsatta arbeten har ansetts kunna begränsas till 1 500 000 kronor, varav 500 000 kronor å tilläggsstat.

Utskottet. På av departementschefen anförda skäl tillstyrker utskottet, att en verkstadsanläggning för Stockholms tygstation samt tygverkstaden för Göteborgs garnison förläggas i berg. Utskottet har icke något att erinra mot de med anledning härav föreslagna ändrade dispositionerna av anslagsmedel, som riksdagen tidigare anvisat. Utskottet finner sig vidare böra tillstyrka, att den anläggning för Bodens tygstation, för vilkens påbörjande medel anvisats, får komma till utförande i den vidgade omfattning, som av departementschefen föreslagits. De i detta hänseende verkställda kostnads-

beräkningarna, enligt vilka 500 000 kronor erfordras för innevarande och 1 000 000 kronor för nästa budgetår, synas böra godtagas.

Aberopande det anförda får utskottet, som vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen gör hemställan beträffande de ändrade anslagsdispositionerna samt anvisande av anslag för sistnämnda budgetår, i detta sammanhang hemställa,

att riksdagen må till *Tygmaterieförråd i berg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

35:o) **Utvidgning av flygverkstad.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20, s. 94) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

För påbörjande av ifrågavarande anläggning, vilken kostnadsberäknats till 1 740 000 kronor, anvisade förra årets riksdag 1 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har — med förmälan att på grund av inträffade prisstegringar kostnaderna enligt prisläget den 1 april 1951 kunde beräknas till 2 520 000 kronor — hemställt om ett anslag av 1 520 000 kronor. Departementschefen har tillstyrkt en medelsanvisning av 1 000 000 kronor, varav 200 000 kronor å tilläggsstat.

Utskottet biträder departementschefens förslag till medelsanvisningar. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utvidgning av flygverkstad* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

36:o) **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, s. 94) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Totalkostnaderna för genomförande av en av överbefälhavaren uppgjord generalplan för samordning av uppehållsplatser för militära staber och vissa civila myndigheter ha beräknats till i runt tal 56 miljoner kronor. Fördelningen av dessa kostnader på samtliga berörda myndigheter har resulterat i att huvudintressenterna, försvaret och civilförsvarsstyrelsen, skulle delta i byggnadsprogrammet med i avrundade belopp 27 respektive 21 miljoner kronor. Kostnaden för de i anläggningarna ingående militära utrymmena uppgår till inemot 50 % av den beräknade totala statliga investeringen. Det är tydligt, framhåller departementschefen, att försvaret under påföljande budgetår måste komma i åtnjutande av något högre medelsanvisning än öv-

riga berörda parter, därest försvaret skall kunna deltaga i byggnadsprogrammets genomförande i den utsträckning som beräknats. För nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen angivit ett totalt belopp av 29 300 000 kronor såsom erforderligt. Härav belöpa 14 000 000 kronor å försvarets delpost. Med hänsyn till begränsningen av försvarets byggnadskvot måste emellertid enligt departementschefen arbetena bedrivas i avsevärt långsammare takt än fortifikationsförvaltningen synes ha förutsatt. Departementschefen har således ansett sig icke kunna förorda att mer än 5 000 000 kronor anvisas för försvarets del.

Vidkommande övriga myndigheter har departementschefen föreslagit, att för deras del sammanlagt 6 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Av detta belopp skulle 5 000 000 kronor avses för civilförsvarsstyrelsen och sjukvårdsberedskapsnämnden samt tillhopa 1 000 000 kronor för telegrafstyrelsen, generalpoststyrelsen och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Härjämte har departementschefen föreslagit, att å tilläggsstat anvisas 3 000 000 kronor för att täcka prisstegringar å arbeten, för vilka medel tidigare anvisats. Totalt skulle således anvisas 14 000 000 kronor.

Utskottet, som erinrar om att enligt vad som förutsattes vid 1951 års riksdag samtliga kostnader för anordnande av skyddsrumsanläggningar för militära och civila myndigheter skola redovisas under en och samma fastighetsfond, har icke något att erinra mot de av departementschefen angivna medelsbehoven. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

37:o) **Övriga befästningsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 22, s. 94) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

1951 års riksdag anvisade 3 150 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Departementschefen har framhållit, att för nästa budgetår syntes i första hand böra anvisas medel för vissa befästningsarbeten, modernisering av befästningar, iordningställande av ytterligare bergrumsanläggningar vid marinen för förrådsändamål, anordnande av uppställningsplatser för luftvärn vid marinen ävensom anordnande av krigsförtöjningsplatser. För ifrågavarande ändamål har fortifikationsförvaltningen äskat ett belopp av tillhopa omkring 12 miljoner kronor. Departementschefen har förordat, att för tillgodoseende av de mest angelägna behoven anvisas å tilläggsstat 1 000 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1952/53 ett belopp av 5 000 000 kronor.

Det har syns departementschefen få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av fortifikationsförvaltningen utvälja de arbeten — även sådana som

icke här angivits — som ur angelägenhetssynpunkt och med hänsyn till möjligheterna att erhålla byggnadstillstånd böra komma till utförande inom ramen för anvisade medel.

Utskottet har icke något att erinra mot de av departementschefen verkställda beräkningarna liksom ej heller mot vad departementschefen i samband därmed anfört. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Övriga befästningsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Försvarets fabriksfond.

38:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 23, s. 94) att till ifrågakvarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kronor.

Fabriksstyrelsen hemställer om ett anslag av 2 000 000 kronor för nästa budgetår och 1 000 000 kronor å tilläggsstat, under det att departementschefen ansett sig icke kunna tillstyrka större medelsanvisning än 2 000 000 kronor, varav 1 000 000 kronor å tilläggsstat. Departementschefen förutsätter, att från anslaget må, i likhet med vad som gäller beträffande motsvarande för innevarande budgetår anvisade anslag, bestridas erforderliga utgifter jämväl för anskaffning av maskiner m. m. för inom verket förekommande civiltillverkning.

Utskottet godtager departementschefens anslagsberäkningar och har icke något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört. Vid behandlingen senare under riksdagen av äskandena i statsverkspropositionen återkommer utskottet till frågan om erforderligt anslag för budgetåret 1952/53. I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

39:o) **Diverse byggnadsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, s. 94 och 95), vilket innebär anvisande av medel för uppförande av ett försökshus vid Åkers krutbruk, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Diverse byggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 120 000 kronor.

40:o) Merkostnader vid utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, s. 95), vilket avser medelsanvisning för bestridande av ökade kostnader för vissa anläggningsarbeten vid ammunitionsfabriken Zakrisdal, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Merkostnader vid utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 462 000 kronor.

41:o) Uppförande av centrala tvätt- och reparationsanstalter. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26, s. 96) att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 355 000 kronor.

Den under senare år uppkomna ökningen av tvättgodsmängden har en direkt återverkan på tvättanstalternas kapacitet. Vad Långseleanstalten beträffar har detta medfört ett behov av en ökning av värmeanläggningen därstädes. Då ett uppskov med denna utbyggnad synes föranleda risk för driftavbrott, har departementschefen i överensstämmelse med fabriksstyrelsens förslag tillstyrkt, att å tilläggsstat anvisas ett investeringsanslag å 355 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Uppförande av centrala tvätt- och reparationsanstalter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 355 000 kronor.

Uppskjutna frågor.

42:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 9: Vissa flygfältsarbeten m. m.,

punkten 13: Berghangarer samt

punkten 16: Uppställningsplatser för radarstationer, vilket utskottet härmed får för riksdagen anmäla.

Stockholm den 15 februari 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Näsgård, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Eric Ericson, Pålsson, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Einar Persson, Axel Andersson, Lundgren och Bergman; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Bergström, Svensson i Grönvik, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Ståhl, Staxäng, Bergstrand, Åkerström, Petterson i Degerfors, frökarna Elmén och Nygren.